

**Har du jätteloka
på din tomt
eller mark?**

Vad är en jätteloka?

Jättelokan (*Heracleum mantegazzianum*) är en växt som förts in till Sverige och som sprider sig lätt. Den växer i stora bestånd som konkurrerar ut andra arter. Jättelokans växtsaft innehåller ett gift som i kombination med solljus ger utslag och allvarliga brännskador hos både människor och djur.

Varför är den farlig?

Jättelokans växtsaft innehåller ämnen som gör huden känslig för solljus. Om du vistas i solen efter kontakt med växtsaften kan du få brännskador och utslag som kan vara smärtsamma. Symptomen kommer ofta först efter flera timmar. Barn är särskilt känsliga och bör inte leka där jättelokan växer.

Om du får växtsaft på huden

Tvätta dig direkt med tvål och vatten. Skydda den utsatta huden mot solljus under en veckas tid.

För mer information kan du kontakta Giftinformationscentralen eller Vårdguidens sjukvårdsrådgivning på telefon 1177.

Hur känner jag igen växten?

Jättelokan är lätt att känna igen på grund av sin storlek eftersom den blir 2 till 4 meter hög. Den blommar juli till augusti och har vita, något välvda blomblockar som kan bli en halv meter i diameter. Bladen blir cirka 1 meter breda och den ihåliga stjälken kan bli upp till 10 cm i diameter. Den något förgrenade djupa pålroten är cirka 30–50 cm lång och liknar palsternackans.

För att lättare känna igen jättelokan kan du göra en bildsökning efter ”*Heracleum mantegazzianum*” på till exempel Google.

Vilka växter kan jag förväxla den med?

Jättelokan är mycket större än de växter den kan förväxlas med. Den närmaste släktingen är den betydligt mindre björnlokan som finns naturligt i Sverige. Den kan också ge brännskador vid beröring men den varken sprider sig eller tar över växtlighet på samma sätt som jättelokan. Björnlokans blomflock blir bara 2 till 3 decimeter och bladen är sammansatta till skillnad från jättelokans stora spetsflikiga blad. Andra liknande och flockblommiga arter är strandkvanne och större hundkex som är helt ofarliga.



Björnloka, upp till 1 meter hög

Kvanne, upp till 1,5 meter hög

Jätteloka, upp till 4 meter hög

Så ser jättelokan ut i jämförelse med björnlokan och strandkvanne.

Var växer jättelokan?

Jätteloka förekommer ofta intill vattendrag, längs banvallar, vägar, obrukad mark, avskrädeshögar eller på mark som har påverkats av grävning.

Hur sprids jättelokan?

Jättelokan är en två- till flerårig ört som blommar och sätter frö en enda gång under sin livstid. Under gynnsamma förhållanden gror plantan första året och samlar kraft i en allt större bladrosett. På försommaren växer jättelokan snabbt till en stor planta med flera blomflockar och producerar cirka 20 000 frön. Antalet frön från en enda planta är tillräckligt stort för att ge upphov till en snabb beståndsutveckling. I en del frön stannar grobarheten upp och de kan ligga i dvala i upp till tio år för att sedan börja gro. Fröna kan spridas via vattendrag, fastna i djurens päls, blåsa över is och snöytor eller flyttas med schaktmassor (grävarbeten) till en ny gynnsam plats.

Hur bekämpar jag jättelokan?

Enskilda plantor bekämpar du enklast genom att gräva upp eller kapa roten 20 cm under markytan. Normalt dör då växten direkt. Det är ett effektivt men tidskrävande sätt som är lämpligast för minde bestånd, upp till 200 växter. Om du tänker använda kemiska växtskyddsmedel så kom ihåg att de kräver behörighet och ska i vissa fall anmälas till Uppsala kommun.

Läs mer om användningen av kemiska växtskyddsmedel på [uppsala.se](http:// uppsala.se). På Jordbruksverkets hemsida finns mer info om behörighetsutbildningar.

Bekämpa tre gånger om året

Du bör kontrollera eller bekämpa jättelokan tre gånger om året. Börja helst arbetet tidigt på våren. Om du ser en jätteloka som redan hunnit växa sig stor – klipp av knoppar och blommor för att förhindra spridning. Tänk på att inte lämna kvar några knoppar eller blommor på marken. Lägg alla delar i en plastsäck, knyt ihop och släng som brännbart avfall på en återvinningscentral eller i hushållssoporna. Ingen del av jättelokan bör läggas i komposten. Använd alltid skyddskläder vid all kontakt med jättelokan. Först när växtdelarna är vissna är giftet nedbrutet.

Viktigt att tänka på när du tar bort jättelokan

- Bär alltid skyddskläder vid bekämpning.
- Bär vattenavstötande plagg, skor och handskar.
- Skydda ögonen med skyddsglasögon eller visir.
- Skölj av kläderna efter bekämpning.
- Använd inte trimmer, röjsåg eller verktyg som virvlar upp växtsaft.
- Bekämpa helst när det är mulet väder och uppehåll, för att minska risken för stänk. Blöta kläder suger dessutom lättare åt sig växtsaft.
- Ta med tvål och vatten om du utsätts för växtsaften.
- Oavsett bekämpningsmetod bör du bekämpa jättelokan minst två till tre gånger per år för ett lyckat resultat. Frön kan finnas kvar i marken i upp till tio år.

Vem ska bekämpa jättelokan?

Om det växer jätteloka på mark eller tomt som du äger eller är nyttjanderättsinnehavare till är det upp till dig att bekämpa växten. Särskilt viktigt är det att ta bort jättelokan i bostadsområden och i områden där människor vistas samt nära vattendrag där den riskerar att spridas lätt. Ju tidigare man påbörjar bekämpningen desto större chans att lyckas stoppa spridningen. Om du inte själv kan göra det kan du söka efter hjälp under trädgårdstjänster i ett branschregister.

Kommunen bekämpar jätteloka som växer på kommunens mark. Det sker efter anmälningar och tips från allmänheten och med hjälp av egna parkentreprenörer.

Så här anmäler du om du har sett en jätteloka

Du kan anmäla genom att

- fylla i formuläret på www.uppsala.se/felanmalan
- använda appen "Felanmälan Uppsala kommun"
- ringa på 0771-24 55 00
(måndag–fredag 7.00–16.00).

Innan du felanmäler

- kontrollera att du inte förväxlar jättelokan med liknande växter
- titta på kartan på kommunens hemsida över kända områden med jätteloka och se om området redan finns utmärkt på karta. Du hittar den på www.uppsala.se/jatteloka
- fotografera växten och bifoga med anmälan.

Om du ser jätteloka i Uppsala kommun,
rapportera det på www.uppsala.se/felanmalan
eller ring 0771-24 55 00,
måndag–fredag 7.00–16.00.